

ISBN: 978-960-9529-05-1

Θέατρο & παραστατικές τέχνες στην εκπαίδευση: Ουτοπία ή Αναγκαιότητα;

Theatre/Drama & Performing Arts in Education: Utopia or Necessity?

Επιμέλεια: Μπέττυ Γιαννούλη, Μάριος Κουκουνάρας-Λιάγκης
Edited by Betty Giannouli, Marios Koukounaras-Liagkis

Αθήνα, 2019

Θεατρικές τεχνικές για την εκμάθηση των ξένων γλωσσών

Μαρίτα Λώλη, Γιώργος Μάρδας

Το άρθρο αυτό είναι προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας: www.TheatroEdu.gr
Εκδότης: **Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση**
Για παραγγελίες σε έντυπη μορφή όλων των βιβλίων: info@theatroedu.gr

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΠΑΡΑΚΑΤΩ

Το άρθρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για έρευνα, διδασκαλία και προσωπική μελέτη. Κάθε αναφορά στο άρθρο ή σε μέρος του άρθρου μπορεί να γίνει με παραπομπή στην παρούσα έκδοση.

Θεατρικές τεχνικές για την εκμάθηση των ξένων γλωσσών

Μαρίτα Λώλη, Γιώργος Μάρδας

Περίληψη

Η πρότασή μας αφορά μια διδακτική προσέγγιση για τη διδασκαλία της γαλλικής ως ξένης γλώσσας, βασισμένη σε τεχνικές θεάτρου. Οι συμμετέχοντες έρχονται σε επαφή με διάφορες θεατρικές τεχνικές (παιχνίδια για ζέσταμα και ενεργοποίηση, παιχνίδια γνωριμίας, ασκήσεις που στοχεύουν στην εξάσκηση του σώματος και της φωνής) και σταδιακά οδηγούνται στη δημιουργία μικρών θεατρικών δρώμενων, βασισμένων σε κείμενα γνωστών Γάλλων δραματουργών. Οι διδακτικοί στόχοι μιας τέτοιας προσέγγισης είναι τόσο γλωσσικοί (εμπέδωση δομών της ξένης γλώσσας, ανάπτυξη της επικοινωνιακής δεξιότητας), θεατρικοί (ενεργοποίηση του σώματος, εξάσκηση της φωνής) όσο και παιδαγωγικοί.

Μια διδακτική προσέγγιση βασισμένη σε θεατρικές πρακτικές μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές να εμπλακούν ενεργά στη διαδικασία της μάθησης και εντέλει να επικοινωνούν αποτελεσματικά στην ξένη γλώσσα αναπτύσσοντας παράλληλα την προσωπικότητά τους. Είναι ένας συνδυασμός που θα μπορούσε να δημιουργήσει κίνητρα στους συμμετέχοντες για την εκμάθηση της ξένης γλώσσας με έναν ευχάριστο και δημιουργικό τρόπο.

Λέξεις-κλειδιά: ξένη γλώσσα, θέατρο, παιχνίδι, επικοινωνία, ενεργοποίηση

1. Εισαγωγή

Η θεατρική πράξη και κάποια από τα συστατικά της στοιχεία, όπως, για παράδειγμα, η προσέγγιση των χαρακτήρων μέσω της υποκριτικής ή η εφαρμογή διαφόρων θεατρικών τεχνικών ενισχύουν θετικά τις παιδαγωγικές και διδακτικές πρακτικές, ενεργοποιούν συναισθήματα και δίνουν στους μαθητές τη δυνατότητα να εξερευνήσουν «πλασματικούς κόσμους», που άπτονται της τέχνης, αντιπαραβάλλοντας αυτό τον φανταστικό κόσμο με τον δικό τους, τον πραγματικό. Αυτή η αντιπαραβολή θέτει τον μαθητή σε ετοιμότητα για την πρόσληψη νέων και ίσως πρωτόγνωρων ερεθισμάτων, δημιουργεί τις συνθήκες για την ταύτιση, την αποδοχή, την απόρριψη και την αφομοίωση νέων στοιχείων, τα οποία θα συνθέσει με πρωτότυπο και δημιουργικό τρόπο μαζί με τις προϋπάρχουσες γνώσεις του. Ειδικότερα στην περίπτωση των ξένων γλωσσών, η δραματική τέχνη θα διευκολύνει τον μαθητευόμενο ως προς τον χειρισμό και την αναπαραγωγή μιας γλώσσας που δεν είναι η μητρική του.

Όπως ακριβώς το θέατρο αποτελείται από επικοινωνιακές δομές διαφόρων τύπων, έτσι και η εκμάθηση των ξένων γλωσσών βασίζεται στην επικοινωνιακή ικανότητα. Όμως η επικοινωνία στο περιβάλλον της σχολικής τάξης είναι συνήθως τεχνητή, γιατί δεν βασίζεται σε πραγματική ανάγκη επικοινωνίας, αλλά σε συγκεκριμένες διδακτικές ανάγκες. Μέσω του θεάτρου οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να νιώσουν τα ίδια συναισθήματά που βιώνουν σε συνθήκες πραγματικής επικοινωνίας με τους φυσικούς ομιλητές της γλώσσας. Οι θεατρικές συνθήκες τους δίνουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν με τρόπο ολιστικό, εμπλέκοντας το σώμα, δουλεύοντας τον λόγο και βιώνοντας συναισθήματα και συγκινήσεις. Δημιουργείται δηλαδή ένας κόσμος ψευδαισθήσεων, που πρέπει να γίνει πιστευτός σαν να είναι πραγματικός ή που να γίνεται αναγνωρίσιμος από τις εμπειρίες μαθητών μας, και στον οποίο θα έχουν τη δυνατότητα να εμπλακούν ενεργά στη

διαδικασία της μάθησης και της πραγματικής επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας ένα καινούργιο γλωσσικό μέσο και αναπτύσσοντας παράλληλα και την προσωπικότητά τους. Σύμφωνα με τον Brauer (Brauer, 2002), η τέχνη του θεάτρου αγγίζει συναισθηματικές πλευρές, ενεργοποιεί το σώμα, καθώς και το φωνητικό σύστημα κατά τη γλωσσική διαδικασία. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η εκμάθηση της γλώσσας είναι πιο αποτελεσματική γιατί συντελείται με ολιστικό, μοναδικό και πρωτότυπο τρόπο για κάθε μαθητή.

2. Θεωρητικό πλαίσιο

2.1. Ο σύνθετος χαρακτήρας του προφορικού λόγου και η κατάκτηση πολλαπλών δεξιοτήτων κατά την εκμάθηση της ξένης γλώσσας.

Ένα σημαντικό στοιχείο της επικοινωνιακής ικανότητας στις ξένες γλώσσες αποτελεί η δεξιότητα του προφορικού λόγου, η οποία περιλαμβάνει δύο υποενότητες, την κατανόηση του προφορικού λόγου και την παραγωγή προφορικού λόγου, που είναι ενεργητικότερη και δυσκολότερη. Στη μητρική μας γλώσσα, η ανάπτυξη του προφορικού λόγου προηγείται από εκείνη του γραπτού και λαμβάνει χώρα μέσα από μια φυσική και αβίαστη διαδικασία. Στόχος θα πρέπει να είναι να συμβεί το ίδιο και στην ξένη γλώσσα. Ακολουθώντας αυτή τη λογική και φυσική διαδικασία, οι μαθητές θα πρέπει αρχικά να εξοικειωθούν με την «προφορικότητα» του λόγου και στη συνέχεια να μπουν στη διαδικασία παραγωγής γραπτού λόγου. Ωστόσο, εδώ η παραγωγή προφορικού λόγου αποδεικνύεται διαδικασία πολύπλοκη, γιατί υπεισέρχεται μια σειρά παραγόντων που βάζουν εμπόδια στην κατάκτηση αυτής της δεξιότητας. Συγκεκριμένα απαριθμούμε:

1. τον περιορισμένο αριθμό λεξιλογίου
2. την ανεπαρκή εξάσκηση
3. τον φόβο της έκθεσης
4. την αίσθηση της ανεπάρκειας για έναν αποτελεσματικό χειρισμό της γλώσσας στην επαφή του με ένα φυσικό ομιλητή

Αρχικά, είναι καλό ο μαθητής να εκτίθεται συστηματικά στον προφορικό λόγο (προ-ομιλητικό στάδιο), έτσι ώστε να εμπλουτίσει τα γλωσσικά δεδομένα του πριν μπορέσει να εκφέρει τη δική του γλώσσα. Η Granger, μέσα από το φίλτρο της ψυχανάλυσης, μιλάει για μια απαραίτητη «περίοδο σιωπής» πριν το παιδί αρχίζει να μιλάει σε μια ξένη γλώσσα (Granger, 2000, σσ. 120-1). Σύμφωνα με τον Mohamed (Mohamed 2008, σ. 182), η προφορική δεξιότητα σε μια ξένη γλώσσα δεν αναπτύσσεται αυτομάτως. Οι προσπάθειες συνδέονται με μια ολόκληρη σειρά «προπόνησης», θα λέγαμε, που βοηθούν στη συνειδητοποίηση του σύνθετου χαρακτήρα του προφορικού λόγου. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται σταδιακά ότι ο προφορικός λόγος κατακτάται λίγο ή πολύ μέσα σε φυσικές περιστάσεις επικοινωνίας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στα πρώτα στάδια εκμάθησης της ξένης γλώσσας, γίνεται συστηματική δουλειά ως προς την ορθή παραγωγή των γλωσσικών φθόγγων και φωνημάτων (αναφερόμαστε στην υλική διάσταση της γλώσσας), η κατάκτηση της οποίας ενδυναμώνει την αυτοπεποίθηση και την επιθυμία του μαθητή να αυτενεργεί και να επιδιώκει την επικοινωνία. Η συχνή εξάσκηση φθόγγων και φωνημάτων μέσα από παιχνίδια θα ευνοήσει τόσο την ακρόαση όσο και την εκφορά του λόγου με αποτελεσματικό και σωστό τρόπο.

Η Schmidt επισημαίνει τη σημασία της επίγνωσης του μαθητή για την «υλικότητα» της γλώσσας, για τη «σάρκα των λέξεων», όπως την ονομάζει, και τη συστηματική προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί για τη σωστή άρθρωση, προκειμένου να γινόμαστε κατανοητοί από τους άλλους (Schmidt 2006, σ. 96). Η Schmidt αναφέρεται στη σημασία της καθαρής και σωστής άρθρωσης όσον αφορά κυρίως τον γραπτό ή τον προφορικό λόγο, αυθόρμητο ή μη, μέσα στη θεατρική διαδικασία, και θέλουμε να υπογραμμίσουμε ότι αυτή η διαδικασία χρειάζεται περισσότερο χρόνο εξάσκησης στην τάξη, πριν ακόμα αρχίσουν οι μαθητές να ασχολούνται με τη σημασία και τα νοήματα.

Βεβαίως, η επαρκής χρήση της ξένης γλώσσας δεν εξαρτάται μόνο από την κατάκτηση της γλωσσολογικής της διάστασης, στα πρώιμα στάδια εκμάθησης της γλώσσας, για παράδειγμα, δηλαδή της φωνολογίας ή της μορφολογίας, καθώς και του λεξιλογίου και της σύνθεσης σε φράσεις (σύνταξη) σε πιο προχωρημένα στάδια γλωσσικής κατάκτησης, αλλά και από τη σύνδεσή της με την κοινωνιολογική και πολιτιστική διάσταση. Η Savignon (Savignon, 1987, σ. 235) ορίζει την επικοινωνιακή δεξιότητα ως την «ικανότητα διαπραγμάτευσης» του νοήματος, δηλαδή την ικανότητα να συνδυάζει κανείς τη γνώση των γλωσσικών, συλλογιστικών και κοινωνικών «κανόνων» μέσα σε επικοινωνιακά πλαίσια. Σύμφωνα με τον Halliday (Halliday, 1993, σ. 93), η ικανότητα επικοινωνίας δεν σημαίνει το να χρησιμοποιεί κανείς σωστά τις λέξεις και τις φράσεις, αλλά να είναι σε θέση να «δημιουργεί νοήματα σύμφωνα με τη σημειολογία, να ενσωματώνει δηλαδή τις αξίες, τα νοήματα και την πρακτική έπειτα από διαπραγμάτευση, προκειμένου να επιτύχει συγκεκριμένους στόχους μέσα σε συγκεκριμένα κοινωνικά πλαίσια». Τέλος, μπορούμε να μιλήσουμε για «ολοκληρωμένη» μάθηση όταν ο μαθητής μαθαίνει να εκφράζει το συναίσθημά του μέσα από τον λόγο ή όταν εμπλέκονται οι αισθήσεις και κινητοποιείται το σώμα. Σύμφωνα με την Pierra (Pierra 2005,

σ. 4), ο λόγος που αρθρώνει ο μαθητής σε μια ξένη γλώσσα αποτελεί την πρώτη του αποφασιστική προσπάθεια να κατακτήσει την ξένη γλώσσα και να επανακαθορίσει έτσι τον κόσμο, να κατασκευάσει μια νέα ταυτότητα και να δημιουργήσει νέες σχέσεις με τους άλλους. Στο σημείο αυτό έρχεται η τέχνη του θεάτρου, που μπορεί να δημιουργήσει το ασφαλές επικοινωνιακό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι μαθητές θα αναπτύξουν τον προφορικό λόγο και θα επικοινωνήσουν μεταξύ τους.

2.2. Πώς όμως αναπτύσσεται η επικοινωνιακή δεξιότητα μέσω του θεάτρου;

Το θέατρο είναι μια τέχνη της δράσης και του λόγου, και μάλιστα του λόγου που μετατρέπεται σε δράση. Με αυτή την έννοια, σχετίζεται άμεσα με την εκμάθηση της ξένης γλώσσας, της γαλλικής στην προκειμένη περίπτωση. Μέσα στην τάξη καλούμαστε να επικοινωνήσουμε μέσω του προφορικού λόγου και να δράσουμε μέσω «πράξεων λόγου» σε υποθετικές καταστάσεις, που μπορούν να θεωρηθούν αυθεντικές. Το θέατρο αποτελεί πρόσφορο έδαφος για την καλλιέργεια ενός αυθεντικού πλαισίου επικοινωνίας, μέσα στο οποίο διασφαλίζεται η φυσική και σταθερή ροή πρωτότυπου λόγου. Επιπλέον, το θέατρο αποτελεί κατάλληλο εργαλείο για την ανάπτυξη της προφορικής δεξιότητας και ένα ασφαλές πλαίσιο όπου ο μαθητής «εκτίθεται». Επίσης, το Εκπαιδευτικό Δράμα εξασφαλίζει τις απαραίτητες συνθήκες μέσα στις οποίες ο εκπαιδευόμενος λειτουργεί με φαντασία και επινοητικότητα.

Στην τάξη της ξένης γλώσσας παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι μαθητές έχουν δυσκολία να εκφραστούν στον προφορικό λόγο. Κάποιοι από αυτούς σπάνια παίρνουν τον λόγο. Δεν είναι πάντα εύκολο να γνωρίζουμε τι αντιπροσωπεύει αυτός ο φόβος, όμως θεωρούμε ότι κάποιοι από αυτούς τους λόγους είναι οι εξής:

- Συχνά οι μαθητές δεν έχουν το απαραίτητο κίνητρο. Όταν οι μαθητές σιωπούν, ίσως αυτό να υποδηλώνει άρνηση για τη μάθηση.
- Επίσης οι μαθητές έρχονται σε επαφή με μια άλλη κουλτούρα, με έναν νέο κόσμο, με έναν κώδικα σωματικό και λεκτικό του οποίου η αποκωδικοποίηση είναι δύσκολη. Συχνά, βιώνουν τον φόβο τού να δείχνουν διαφορετικοί, κάτι που μπορεί να δημιουργήσει αναστολές και μπλοκαρίσματα σε κάποιους μαθητές. Υπάρχει ο φόβος να μη γίνει κάποιος κατανοητός και εντέλει να μην καταφέρει να επικοινωνήσει το μήνυμά του. Παίρνω τον λόγο σημαίνει εκτίθεται, παίρνω ένα ρίσκο.

Το θέατρο προσφέρει τη δυνατότητα στους μαθητές να ξεπεράσουν τον φόβο της έκθεσης, να γίνουν πιο τολμηροί, να «παίρνουν το ρίσκο» και να επικοινωνούν προφορικά, παίρνοντας τον λόγο μέσα από θεατρικές δραστηριότητες. Θα λέγαμε ότι η δουλειά του μαθητή θυμίζει αυτή του ηθοποιού: μαθητής και ηθοποιός στοχεύουν στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής δεξιότητας. «Το να μιλάει και να επικοινωνεί κάποιος είναι κατά κάποιο τρόπο σαν να παίζει έναν ρόλο που μοιράζεται σε επιμέρους ρόλους, σύμφωνα με τις περιστάσεις και τους ανθρώπους που συναντά. Στη μητρική γλώσσα ξέρουμε πώς να απευθυνθούμε στους άλλους, σεβόμενοι έναν κοινωνικό κώδικα που μάθαμε από μικρή ηλικία. Στην ξένη γλώσσα όμως “παίζουμε” σε μια άγνωστη σκηνή. Αγνωστούμε όχι μόνο το “κείμενο”, αλλά και τις κινήσεις που το συνοδεύουν» (Hinglais, 2003, σσ. 23-26).

Το θέατρο συνεπώς μπορεί να δώσει στους νέους μαθητές τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τον πλούτο του θεατρικού λόγου, επικοινωνώντας τόσο λεκτικά όσο και μη λεκτικά μεταξύ τους, αλλά και με τον καθηγητή τους, σε μια γλώσσα ξένη που δεν είναι η μητρική τους. Σε ένα μάθημα που βασίζεται σε θεατρικές τεχνικές, ο μαθητής βρίσκεται σε διάδραση σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο ο καθένας επιθυμεί να μιλήσει, να ακούσει και να ακουστεί. Έτσι οι μαθητές απελευθερώνονται από τις αναστολές τους, λαμβάνουν υπόψη τον συνομιλητή τους, τον ακούνε και του απαντούν. Θα μπορούσαμε να πούμε λοιπόν ότι η θεατρική πρακτική στην ξένη γλώσσα συνιστά μια αυθεντική επικοινωνία.

2.3. Η καλλιέργεια της αισθητικής πλευράς της γλώσσας

Ένας από τους επιμέρους στόχους μιας θεατρικής προσέγγισης είναι η καλλιέργεια της αισθητικής πλευράς της γλώσσας, αλλά και της ίδιας της θεατρικής αισθητικής, μέσα από την εφαρμογή των θεατρικών δραστηριοτήτων στην τάξη.

Όπως είδαμε παραπάνω, χάρη στην εφαρμογή των θεατρικών πρακτικών, οι μαθητές μας εξοικειώνονται με τον προφορικό λόγο και επιδιώκουν να εκφραστούν με μεγαλύτερη άνεση και ελευθερία, τη στιγμή μάλιστα που η προηγούμενη συνδυάζεται με τη συνειδητοποίηση της σταδιακής απελευθέρωσης του σώματος. Οι μαθητές εξασκούν τη φωνή και το σώμα τους πριν κληθούν να «παίξουν». Οι μαθητές μας συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο το περιεχόμενο του λόγου, εξοικειώνονται με την υλική του διάσταση (φθόγγοι, συλλαβές, λέξεις, προτάσεις κτλ.) μέσα από παιχνίδια αποδόμησης της γλώσσας και μιας ηθελιμένης παραμόρφωσης ήχων και λέξεων. Επιπροσθέτως, οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να μάθουν περισσότερα πράγματα για τα επίπεδα του λόγου ή διαφορετικά για τις ποικίλες γλωσσικές μορ-

φές σε αντίστοιχες περιστάσεις επικοινωνίας και να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν το εκάστοτε γλωσσικό επίπεδο των δραματικών χαρακτήρων, οικειοποιούμενοι αυτά τα γλωσσικά ιδιώματα χάρη στο θέατρο.

Η ικανότητα της αναγνώρισης και της εφαρμογής των διαφορετικών ειδών και επιπέδων του λόγου άπτεται της αισθητικής διάστασης της γλώσσας. Ταυτοχρόνως, μέσα από τη συστηματική άσκηση επιτελείται ο στόχος μας για μια καθαρότερη και ορθότερη άρθρωση της. Για παράδειγμα, τα ξενόγλωσσα θεατρικά κείμενα μας δίνουν τη δυνατότητα να δουλέψουμε τον λόγο μέσα από τους μονολόγους και τις στιχομυθίες και στη συνέχεια να περάσουμε στη δραματοποίηση ή/και στην αναπαράσταση μεμονωμένων σκηνών. Η ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας, που αφορά την αισθητική του θεάτρου, θα επιτευχθεί μέσω της προσέγγισης των χαρακτήρων και του λόγου τους, αλλά και μέσω της δημιουργίας μικρότερων ή μεγαλύτερων σκηνών, ή μιας θεατρικής παράστασης μικρής ή μεγάλης κλίμακας. Με άλλα λόγια, εμπλουτίζουμε τις αισθητικές μας εμπειρίες μέσω της ανακάλυψης ή/και της δημιουργίας δραματικών και σκηνικών χώρων/κόσμων.

Στην προηγούμενη περίπτωση έχουμε έναν ενδιαφέροντα συνδυασμό εξερεύνησης του χώρου, της κίνησης, της εκφοράς του λόγου, καθώς και της εφαρμογής του με ένταση και φαντασία που αγγίζει τα όρια της ποίησης. Η επιτυχής έκθεση και οργάνωση των επιμέρους σημείων σε ολοκληρωμένη παράσταση γεννά στους συμμετέχοντες αισθητική απόλαυση. Εκτός από την αποτελεσματικότερη εκμάθηση της ξένης γλώσσας, δίνουμε την ευκαιρία στους μαθητές μας να βιώσουν και να κατανοήσουν τη διαδικασία της υποκριτικής τέχνης (ανάπτυξη και προσέγγιση δραματικών χαρακτήρων, πλοκή, φωνή/λόγος, κείμενο, σκηνοθεσία) και τις τεχνικές που αυτή μετέρχεται, όπως, για παράδειγμα, τον αυτοσχεδιασμό κι άλλες θεατρικές τεχνικές.

Η ανάλυση των χαρακτήρων σε κειμενικό επίπεδο φέρνει τα παιδιά σε επαφή με την «τέχνη του λόγου», και άρα με την ποιητική διάσταση της γλώσσας και την αξία του ρυθμού κατά την εκφορά της. Οι μαθητές μας βιώνουν την αξία του θεάτρου ως αισθητική εμπειρία και μαθαίνουν πώς να γίνονται δημιουργικοί μέσα από τις υποθετικές δράσεις των προσώπων και των καταστάσεων του «επινοημένου» κόσμου. Με άλλα λόγια, η προσέγγιση των γλωσσών μέσα από το θέατρο δημιουργεί την απαραίτητη σύμβαση μέσα στην οποία οι μαθητές καλούνται να εκφραστούν, να δημιουργήσουν και να καλλιεργήσουν το αισθητικό τους κριτήριο χρησιμοποιώντας τη φαντασία τους.

3. Μεθοδολογία- περιγραφή

3.1. Από τη θεωρία στην πράξη

Ο καθηγητής/εμπυχωτής έχει στη διάθεσή του μια μεγάλη ποικιλία από θεατρικές τεχνικές. Στο εργαστήρι αυτό επιλέξαμε τον αυτοσχεδιασμό και το θεατρικό παιχνίδι.

Περιγραφή εργαστηρίου:

1. Όλοι σε κύκλο, συστηνόμαστε
2. Ασκήσεις χαλάρωσης
3. Δέσιμο της ομάδας

Στόχοι:

Θεατρικοί/παιδαγωγικοί: Να δεθεί η ομάδα, να χαλαρώσουν οι συμμετέχοντες, να γνωριστούν καλύτερα, να μάθουν πώς να συγκεντρώνονται και να παρατηρούν, να ζεσταθεί το σώμα πριν από τις αμιγώς θεατρικές δραστηριότητες.

3Α. Γνωριμία/σπάσιμο πάγου

- α. Ο καθένας λέει το όνομά του μόνο με τα φωνήεντα και κάνοντας μια χαρακτηριστική κίνηση.
- β. Κίνηση στον χώρο: Οι συμμετέχοντες περπατάνε ελεύθερα στον χώρο και όταν κάποιος νιώσει έτοιμος, προφέρει το όνομά του και οι άλλοι γυρίζουν και τον κοιτάνε. Έτσι σιγά σιγά αποκαλύπτονται τα ονόματα ένα ένα.
- γ. Στον κύκλο ο καθένας θα πρέπει να πει το όνομα του διπλανού του και στη συνέχεια να διαλέξει κάποιον με το βλέμμα και να πει το όνομα αυτού που βρίσκεται απέναντι.
- δ. Τυλιγόμαστε όλοι με ένα κουβάρι από μαλλί. Ένας ξεκινάει και ακολουθούν ένας ένας όλοι οι άλλοι. Στη συνέχεια θα πρέπει να... ξετυλιχτούμε!

3Β. Διαφορετικοί τρόποι περπατήματος/ασκήσεις για εξάσκηση του σώματος.

α. Θεματικά:

- decontracté, χαλαρά
- à grand pas, με μεγάλα βήματα

- à reculons, όπισθεν
- sur le sable, πάνω στην άμμο
- sous la pluie, στη βροχή
- sous un soleil accablant, σε αφόρητο ήλιο

β. Με διαφορετικούς ρυθμούς::

- 0 ουδέτερο
- 1 πολύ αργά (slow motion)
- 2 αργά και χαλαρά
- 3 κανονικό περπάτημα
- 4 βιαστικά
- 5 τρέξιμο

γ. Προσδιορίζοντας τα μέρη του σώματος

Ο εμπυχωτής δείχνει διαφορετικά μέρη του σώματος. Κάθε μέρος του σώματος έχει έναν αριθμό

- mains/ χέρια
- coudes/ αγκώνες
- dos/ πλάτη
- genoux/ γόνατα
- pieds/ πόδια

Πρώτα, γίνεται εξοικείωση της ομάδας με τα μέρη του σώματος και τους αριθμούς και, στη συνέχεια ανά δύο περπατάνε στον χώρο ανάλογα με τα παραγγέλματα: 1 (χέρια), 4 (γόνατα), 3 (πλάτη) κτλ.

Στόχοι:

α. Γλωσσικοί: Χρήση και εμπέδωση λεξιλογίου που έχει διδαχθεί στην τάξη.

β. Θεατρικοί: ζέσταμα φωνής.

4. Ασκήσεις για ζέσταμα της φωνής

4Α. Λαχανικά και φρούτα

Στόχοι:

α. Γλωσσικοί: I. Να εξασκηθούν οι μαθητές σε διδαγμένο λεξιλόγιο, II. Να παράγουν προφορικό λόγο σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές συνθήκες.

β. Θεατρικοί: Να ασκηθούν οι μαθητές στον μεταξύ τους διάλογο και στη λεκτική αντιπαράθεση με τρόπο χιουμοριστικό.

Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε δύο υποομάδες, οι οποίες παρατάσσονται σε απόσταση μεγάλη η μία με την άλλη (τρία μέτρα), σαν να πρόκειται να επιτεθούν η μία στην άλλη. Δημιουργούνται αντικριστά ζευγάρια. Η επίθεση θα αρχίσει με όπλα τις λέξεις. Η θεματική ενότητα είναι λαχανικά και φρούτα (τα όπλα). Όταν ο ένας προκαλεί και «προσβάλλει» τον απέναντί του με λέξεις (π.χ., αγγούρι, σαλάτα, μήλο), ο άλλος αντιδρά και αντεπιτίθεται.

Κάθε λέξη έχει τη δική της ενέργεια. Κάποιες λέξεις ακούγονται πιο ήπια, όπως για παράδειγμα *salade*, σε αντίθεση με άλλες που ηχούν πιο σκληρά, όπως *petit pois*, *artichaut* και ταιριάζουν περισσότερο στο κλίμα της πλαστής αντιπαράθεσης και επιθετικότητας που κυριαρχεί στην άσκηση αυτή» (Λαναρά Χρ., Λώλη Μ., Μερκούρη Ν., 2008, σ. 18).

Στη συνέχεια, «τα αντίπαλα στρατόπεδα» θα «παίξουν» με συναισθήματα:

- dégoût/ αηδία
- peur/ φόβος
- panique/ πανικός
- tristesse/ λύπη
- surprise/ έκπληξη
- méfiance/ δυσπιστία

Θα χρησιμοποιήσουν δηλαδή το ίδιο λεξιλόγιο ή και διαφορετική οικογένεια λέξεων (διαφορετική θεματική) και θα κάνουν διαλόγους μεταξύ τους, χρησιμοποιώντας κάθε φορά διαφορετικό συναίσθημα.

4B. Ανάγνωση αποσπάσματος θεατρικού έργου:

(N. Sarraute, *C'est beau*, Paris, Gallimard, 1975)

Στόχοι:

α. Γλωσσικοί: I. Να προσεγγίσουν την αισθητική διάσταση της γλώσσας μέσα από αυθεντικό θεατρικό κείμενο. II. Να αναπτύξουν οι μαθητές την ικανότητα παραγωγής και πρόσληψης προφορικού λόγου στην ξένη γλώσσα.

β. Παιδαγωγικοί και θεατρικοί: Να αναπτύξουν οι μαθητές σχέσεις συνεργασίας, να ασκηθούν στην εκφορά του λόγου, στην απαγγελία, στον αυτοσχεδιασμό και στη σκηνοθεσία. Να ενθαρρυνθούν να παρουσιάζονται σε κοινό.

Οι συμμετέχοντες σε κύκλο. Μοιράζουμε το κείμενο:

C' est beau

LUI

C'est beau, tu ne trouves pas ?

ELLE, hésitante

Oui...

LUI

Tu ne trouves pas que c'est beau ?

ELLE, comme à contrecœur

Si...si...

LUI

Mais, qu'est-ce que tu as?

ELLE

Mais rien. Qu'est-ce que tu veux? Tu me demandes... je te réponds oui...

LUI

Mais d'un tel air... tellement du bout des lèvres...comme si c'était une telle concession. (Inquiet:) Tu n'aimes pas ça?

ELLE

Mais si, j'aime, je te l'ai dit...Mais justement maintenant...tu ne veux donc pas comprendre...

LUI

Non, en effet, je ne comprends pas...

Nathalie Sarraute, *C'est beau*, Paris, Gallimard, 1975

Κάνουμε ανάγνωση με απεύθυνση: Κάθε συμμετέχων επιλέγει έναν άλλο στον κύκλο και με το βλέμμα του απευθύνει την πρώτη φράση. Ο άλλος απαντάει διαβάζοντας την επόμενη φράση. Το συγκεκριμένο ζευγάρι διαβάζει το κείμενο σεβόμενο τις σκηνικές οδηγίες. Στη συνέχεια, διαβάζει ένα δεύτερο ζευγάρι. Το κάθε ζευγάρι διαβάζει με τον δικό του τρόπο το κείμενο. Έτσι έχουν δημιουργηθεί κάποια ζευγάρια. Το καθένα από αυτά συζητάει και αποφασίζει πως είναι αυτό το ζευγάρι των πρωταγωνιστών: περιγραφή, επάγγελμα, στιλ ντυσίματος, οικονομική κατάσταση... Στη συνέχεια, περπατούν στον χώρο σύμφωνα με το πρόσωπο που υποδύονται. Τους ζητάμε να σκεφτούν και μία φράση (στα γαλλικά) χαρακτηριστική για το συγκεκριμένο πρόσωπο.

Ανά δύο φτιάχνουν μία «παγωμένη εικόνα».

Ζητάμε στον καθένα από αυτό το ζευγάρι να πει τη φράση του.

Δίνουμε «situations» / «συνθήκες» (τραβάνε κλήρο, σε κάθε κλήρο αναγράφεται μια συνθήκη.)

- dans la rue Vaugirard / στην οδό Vaugirard
- dans une gallerie d'art / σε μια γκαλερί τέχνης
- sur la plateforme d'une gare / στην αποβάθρα ενός σιδηροδρομικού σταθμού
- dans le jardin du Luxembourg / στον κήπο του Λουξεμβούργου

- devant un théâtre / μπροστά σε ένα θέατρο
 - sur une balançoire / σε μια κούνια (ή τραμπάλα)
- Τέλος, κάθε ζευγάρι παίζει μπροστά στην ομάδα το απόσπασμα του θεατρικού έργου.

3.2. Αποτελέσματα αξιολόγηση εφαρμογής

Από τη μέχρι στιγμής εμπειρία μας με μαθητές που έχουν συμμετάσχει σε τάξη Γαλλικών όπου εφαρμόζουμε θεατρικές τεχνικές, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είχαν πολύ καλή διάθεση και συμμετείχαν πολύ ενεργά (που είναι άλλωστε και το ζητούμενο). Πήραν τον λόγο πολλές φορές, πέρασαν όμορφα, διασκέδασαν, πήραν το ρίσκο, εκτέθηκαν και μίλησαν γαλλικά. Επίσης, οι μαθητές συχνά δήλωσαν ότι εξοικειώθηκαν περισσότερο με τη γλώσσα και ότι ένιωσαν μεγαλύτερη ασφάλεια και επιθυμία για επικοινωνία, χωρίς να προβληματίζονται για τα λάθη τους. Σε μια τάξη εκμάθησης της γαλλικής ως ξένης γλώσσας οι συμμετέχοντες είναι συνήθως από 10 έως και 24. Πάντα υπάρχουν κάποιοι μαθητές που είναι διστακτικοί και έχουν μια άρνηση να συμμετέχουν. Πρέπει να πούμε ότι οι μαθητές αυτοί αντιπροσωπεύουν ένα μικρό ποσοστό. Δεν είναι άλλωστε δυνατόν να απευθυνθούμε στο σύνολο των μαθητών, δεδομένου ότι δεν έχουν όλοι επιλέξει να συμμετέχουν σε θεατρικές δραστηριότητες. Συνήθως όμως, η ατμόσφαιρα παιχνιδιού και χαλάρωσης συμβάλλει θετικά στο άνοιγμα, στο μοίρασμα και κυρίως στην «έκθεση». Υπάρχουν πάντα πρακτικές δυσκολίες για να κάνει ένας καθηγητής ξένης γλώσσας ένα τέτοιο μάθημα (θα πρέπει να αλλάξει τη διάταξη των θρανίων ή να βρει μια αίθουσα που να προσφέρεται για θεατρικές δραστηριότητες), όμως θεωρούμε ότι αξίζει τον κόπο να το μοιραστεί με τους μαθητές του, γιατί τους δίνεται η δυνατότητα να αναπτύξουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα και τελικά την προσωπικότητά τους.

4. Επίλογος

Η διδασκαλία της γαλλικής μέσα από θεατρικές δραστηριότητες φαίνεται να ωφελεί πολλαπλά τους μαθητές της γαλλικής γλώσσας. Η θεατρική έκφραση απελευθερώνει τη δημιουργική ενέργεια και ενεργοποιεί τη φαντασία, ενώ ταυτοχρόνως δημιουργεί ένα ασφαλές πλαίσιο προκαλώντας τον μαθητή να τολμήσει. Ο τελευταίος δεν αντιμετωπίζεται ως «ομιλόν κεφάλι», αλλά ολιστικά, ενώ μαθαίνει να εκφράζεται ελεύθερα, χωρίς να καταπνίγει τα συναισθήματά του. Μέσα από την επικοινωνιακή και παιγνιώδη διάθεση που δημιουργεί η θεατρική έκφραση στην τάξη, μπορεί ο μαθητής να σπάσει τη σιωπή του, να παραμερίσει όλα εκείνα που τον αποθαρρύνουν και να καταφέρει τελικά να εκφραστεί με τρόπο δημιουργικό. Η πραγματική πρόκληση για τον εκπαιδευτικό του 21ου αιώνα είναι να καταφέρει να εμπνεύσει τους μαθητές του ούτως ώστε να συμμετέχουν προσωπικά στη διαδικασία της μάθησης και να καταφέρουν να είναι δημιουργικοί και κυρίως ενεργοί. Αυτό άλλωστε θα έπρεπε να είναι και το ζητούμενο του σχολείου: να καταφέρει να συμβάλει στη δημιουργία ενεργών πολιτών σε μια κοινωνία που συνεχώς αλλάζει. Υπό αυτή την έννοια, το θέατρο στις διαφορετικές μορφές του είναι μια αναγκαιότητα για το σχολείο του μέλλοντος.

Βιβλιογραφία

- Λαναρά Χρ., Λώλη Μ., Μερκούρη Ν. (2008). *Δεκαπέντε ασκήσεις για μαθητεύμενους*. Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση.
- Brauer, G. (2002) (ed.) *Body and Language: Intercultural Learning through Drama*. Στο *Advances in Foreign and Second Language Pedagogy*, T. 3
- Granger, C.A., (2000). *Trying the tongue: a Psychoanalytic Reading of Silence in Second Language Learning*. Thesis (M.Ed.), York University, Ottawa: National Library of Canada.
- Halliday, M.A.K, (1993) Towards a Language-Based Theory of Learning. *Linguistics and Education*, 5, 93- 116.
- Hinglais S., (2003). Le français par le théâtre, jouer c'est apprendre. *FDLM*, 329, 23-26.
- Mohamed, E.E.H. (2008). Théâtre et enseignement du Français Langue Etrangère. *Synergies* n° 2, Algérie, 177-184.
- Pierra, G. (2005/2006). *Etude comparative de deux contextes d'enseignement du FLE par le biais du théâtre*. Master 1, Français Langue Etrangère.
- Savignon, S. J. (1983). *Communicative competence: Theory and classroom practice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Schmidt, P. (2006). Le théâtre comme art dans l'apprentissage de la langue étrangère. *Spirale, Revue de Recherches en Éducation*, 38, 93-109.

